

— **Preustroj meščanskih šol v Sloveniji.** Poverjenik za uk in bogočastje je dobil z razpisom, dne 21. avgusta 1919 št. 3737 vse predloge glede na začasni preustroj meščanskih šol sklenjene v seji višjega šolskega sveta z dne 17. julija 1919. Predlogi se glase: I. predmeti slovenskih meščanskih šol so: a) obvezni: verouk, slovenščina s poslovnimi spisi, srbohrvaščina, zemljepis in zgodovina s posebnim ozirom na kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev in njega ustavo, prirodopis, prirodoslovje, računanje z enostavnim knjigovodstvom, geometrija in geometrijsko risanje, prostoročno risanje, lepota, petje, ženska ročna dela, telovadba za dečke in deklice. b) Neobvezni predmeti po potrebi z dovolitvijo višjega šolskega sveta: živi jezik, kakor francoščina, nemščina, laščina, slovenski tlesnopis, strojno pisanje, gosli, klavir, deska ročna uela. II. V krajih, kjer ni posebnih deških in dekliških meščanskih šol, se smejo dečki in deklice skupno poučevati. III. V prehodni dobi se poučuje po normalnem učnem načrtu, ki ga priobčujemo na drugem mestu. IV. Za dobo prehoda se obdrži poleg normalnih meščanskih šol še deželna deska meščanska šola v Celju (organski statut po sklepu deželnega zbora stajarskega z dne 25. aprila 1899), in sicer z razmeram prirojenim učnim načrtom, ki ga tudi prinašamo na drugem mestu. K temu se pripominja, da mora država, ki je naslednica deželne uprave v bivši vojvodini stajarski, prevzeti vse stroške za to šolo, torej mora tudi nositi stroške za stvarne potrebe. VI. Meščanska šola je izborna šola. VI. V I. razred meščanske šole se sprejemajo učenici (učenke), ki so dovršili s splošno povoljnim uspehom 5. šolsko leto na javni ljudski šoli, ali na zasebni šoli, ki pa ima pravico javnosti. VII. Za učenice (učenke), ki dovrše v mestih, kjer so meščanske šole 5. šolski razred le z zadostnim ali nezadostnim uspehom, se ustanovi 6. razred kot takozvani sklepni razred, ki počakajo v njem otroci zakopne starosti, da lahko dobe odpuščanje. Glede na točko II. pripominja poverjenik za uk in bogočastje, da je v slučaju potrebne koedukacije, skrbeti za vse pogoje, pod katerimi bi se mogla koedukacija v meščanskih šolah dovoljevati, da ne nastopajo kvarljivi pojavi glede navedenosti učenec in učenke. Glede na obvezne predmete v deških meščanskih šolah naroča, da naj se uvedejo v doglednem času tudi deska ročna dela kot obvezne predmete. Učitelji, ki bi se hoteli izuriti v tej stroki, se bodo po možnosti gnetno podpirali. Dalje odreja, da se naj ljudske in meščanske šole v smislu § 18 ljudskošolskega zakona z dne 14. maja 1869 ločijo in naj se v ta namen razpiše v poedinem slučaju služba nadučitelja za ljudsko- in služba ravnatelja za meščansko šolo.

— **Vpisovanje v dveletno deško trgovsko šolo in pripravljani tečaj v Celju** ter v dveletno dekliško trgovsko šolo za šolsko leto 1919-20 se vrši 16. in 17. septembra od 9. do 12. ter od 15. do 17. ure. Na deški trgovski šoli se sprejemajo: V pripravljani letnik učenici, ki so dopolnili 13. leto ali ga bodo še dopolnili tekom šolskega leta sprejema: v I. letnik učenke, ki so: a) dopolnili 14. leto ali ga pa bodo še dopolnili tekom šolskega leta sprejema in so b) vsaj zadostnim uspehom dovršili 4. razred kake srednje šole ali c) uspešno prestali posebno sprejemno izkušnjo; v II. letnik učenici, ki so dovršili z vsaj zadostnim uspehom I. letnik Mestne trgovske šole v Celju ali kakega drugega tuzemskega javnega zavoda zasnovanega na enki podlagi. Na dekliški trgovski šoli se sprejemajo deklice v I. in II. letnik pod istimi pogoji, ki veljajo za sprejem v deška letnika. Vstopnina znaša 5 K, prispevek za učila 16 K. K vpisovanju je priložen krstni list in zadnje šolsko izpovedalo. Vsa nadaljna pojasnila daje ravnateljstvo zavoda.

— **Delo pevskega zbora »Gl. Matice« v prihodnji seziji.** Kakor čujemo od ravnatelja g. M. Hubada bo imel študirati pevski zbor v prihodnji seziji mnogo zanimivih novosti. Izvajati bo treba: Premrl: Jugoslovanska himna; Solčna pesem sv. Frančiška (z orkestrom); Pavčič: Cerdeče rože zapade sneg (delo posvečeno pevskega zbora »Gl. Matice« in njega kom. vodji); Adamič: Bela breza se zdramila; Ecce dolov; Pusto je...; Lajovic: Črna lutnja; Pomladni spev; dalje novi, še nepoznani rukoveti srbskih narodnih pesmi; pesni; več hrvaških in drugih skladb iz slovenske, hrvaške, srbske, češke in poljske literature itd. Vsi naši ljubki znanci stari in novi pevci na krov! Poveljnik naše čete čaka! Priglasil naj vsak svoj pristop odboru pev. zbora Gl. Matice, kar po dopisnici še do 15. septembra, da sestavimo mogočen zbor za nastope izven Slovenije in začnemo takoj z delom. Začetek sezi je naznanimo pravočasno. Pevski pozdrav!

Odbor.

— **Na pomoč oropnemu slovenskemu učiteljstvu na Koroškem!** — Znano je, kako so ropale nemške toipe po Koroškem, ko so se morale umakniti nase čete pred nemško premočjo. Oropali so slovenskega učitelja, duhovnika in kmeta. Tako je odnesla slovenskemu učiteljstvu nemška sodrga vse in kar niso oropali nemški boljševski vojaki so uničili domačini-nemčurji. Reklo se je takrat, da dobi vsak oropani Slovenec škodo povrnjeno, ker bo morala storjeno škodo plačati nemška deželna vlada. Ni mi znano, kdo bo plačal, a to je gotovo, da mora nekdo škodo povrniti, ali Nemška Avstrija ali pa naša država. Kacune smo predložili cenilni komisiji, ki posluje na Koroškem in ki si je sama ponajveč ogledala in ocenila storjeno škodo. Kakor čujemo, namerava vlada povrniti oropacem od 10—40 % oropane vrednosti v denarju in še tu je merodajna ta cenilna komisija, ki odloča samo po svoji previdnosti, koliko se odmeri posameznemu na predloženi račun. Slovensko učiteljstvo na Koroškem pa nima posebnega zaupanja do cenilne komisije. Neomejeni gospodar te komisije je komisar Polajenko, ki podeljuje tudi nadzorništvo in sekvestre nad posestvom naši državi sovražnim državljanom.

— **Ljubljanski člani S. S. M. dobe** knjige za leto 1916—18 pri poverjeniku Jakobu Dimniku na I. m. šoli.

— **Mladika v Ptuj, Slovenija.** To je internat za deklice (devojke), ki nudi gojenkam stanovanje in hrano, vestno nadzorstvo in raznovrstno izobrazbo, kakor je razvidno iz nam poslanega prospekta. Gojenke lahko obiskujejo gimnazijo, meščansko šolo, gospodinsko šolo in višjo dekliško šolo (letos I razred) učijo se glasbe, modernih jezikov, zdravstva, vzgoje, slovnosti itd. Izjemoma se sprejemajo tudi učenke slovenske ali nemške ljudske šole. Prijave sprejema in vsa pojasnila daje vodstvo Mladike, Ptuj, Slovenija.

— **Jugoslovanski kreditni zavod, r. z. o. z.** v Ljubljani se je ustanovil letos meseca maja in začne te dni poslovati. Udeleženi je slovenski in hrvaški kapital. Trgovina in obrt se bodejo po sklepu miru čvrsto razvijala. Da pomore tudi malemu trgovcu in obrtniku do cenega kredita ter ga podpira pri dobavi potrebščin, se je osnoval Jugoslovanski kreditni zavod. V samopomoči je uspeh in napredek. Osamosvojitvi se moramo tuje kapitala ter zabraniti židovskemu kapitalu, da se ne ugrezdi pri nas. Edino sredstvo zato pa je samopomoč. Pozdravljamo nov domači zavod ter mu želimo obilo uspeha.

— **Vabimo vse Slovence in Slovenke,** da pristopijo kot člani k »Glasbeni Matici«. Celoletna članarina znaša K 12. Kulturna in narodna dolžnost vsakega Slovenca je, da postane član »Glasbene Matice«, posebno v tem času, ko se je pod njenim okriljem ustanovil slov. konservatorij.

— **Dijaški dom v Ptuj, Slovenija.** Dobili smo prospekt, iz katerega je razvidno, da nudi ta zavod gojencem vse, kar je potrebno za njih telesni in šolski napredek. Sprejemajo se dijaki za gimnazijo, deško meščansko šolo, (letos I in event. 2 razred) in izjemoma tudi 4 in 5 razred ljudske šole. Prijave sprejema in natančnejša pojasnila daje vodstvo dijaškega doma v Ptuj, Slovenija.

— **Škodljivost alkoholnih pijač** je dokazana. Posebno škodljive so pa v polletnem času, ker vročina napravlja veliko jezo in se ta z alkoholnimi pijačami ne da potlačiti, nasprotno postaja vedno hujša. Jejo hlade le hladilne, brezalkoholne pijače — v prvi vrsti voda in mleko, potem pa tudi malinovec, limonada in sok od kuhanega sadja, zlasti od krhljev. Kdor pa hoče jezo vedno z vinom ali žganjem gasiti, postane gotovo pijanec in ta se navadno spreobrne šele, ko se v jama zvrne, kar se rado prerano zgodi.

Naša zemlja — ire-denta.

Š iz zasedenega ozemlja. Šolsko leto se bo zopet kmalu začelo. Kaj bo letos s slovenskimi otroki in slovenskimi šolskimi zavodi v Trstu? Čitatelji naj nam ne zamerijo, če vedno pišemo o tej zadevi. To je namreč srčna zadeva tržaških Slovencev. Ko so zasedli Italijani Trst, so takoj zaprli vse naše šole, ljudske in srednje; vse prošne izraskih Slovencev, da nam odpro zopet šole, so bile zastoj. Naši otroci — in teh je na tisoče — ali se potikajo po cestah ali pa pošiljajo čujejo po laških zavodih. Italijani so glede šol neizprosni proti nam. Vendar se je podala te dni k novemu civilnemu guvernerju Ciuffelliju slov. deputacija, da izve od njega, ki je obljubil ob svojem prihodu biti pravičen tudi proti nam, kakó se

bo to vprašanje rešilo. Guverner je dal zagotovilo, da se bodo ljudske šole zopet otvorile, srednje pa ne. Kmalu se bo pokazalo, če niso bile te obljube le lepe fraze. Če bo res Ciuffellij dovolil Slovincem v Trstu zopet slovenske ljudske šole, mu tega ne bodo tržaski Italijani nikdar odpustili in mu bodo metali poena pod nogo, dokler mu ne bodo stola spodmaknili. To je naše uverjenje, ker predobro poznamo internatno sovražstvo tržaških poturic proti vsemu, kar je slovensko. Zato tudi ne verujemo, da bi se otvorile — kljub obljubi guvernerja — v Trstu slov. ljudske šole. V tem nas utruje tudi se dejstvo, da namreč delajo italijanski inženirji načrte, kako preurediti šolsko poslopje Družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakubu v vojaške urade. Če bodo nastanjeni v poslopju ti uradi in vojaštvo, kam bodo pa otroci hodili v šolo? Kaj pa bo s stotinami naših srednješolcev? Ogromna večina teh so sinovi ubogih staršev. Mnogi so stanovali v okolici in hodili v mesto v šolo. Sedaj pa, ko teh sol več ne bo, kako naj stari: teh otrok — ce jih pošljejo kam drugam nadaljevat študije — plačujejo letno tisoče za njih prehrano in stanovanje? Ali smemo upati, da nam bo v tem oziru naša domovina priskočila na pomoč? Po »Slov.«

Daginjske doklade državnega uradništva in učiteljstva v Julijski Benečiji se bodo izplačevale od sedaj napej po 80 % zneska, ki so jih prejemale prej v kronah. Š Tako bodo tudi v slovenskih šolah zapovedovali! Finančno ravnateljstvo v Trstu je izdalo na podrejene urade in oddelke sledečo italijansko odredbo: Finančno ravnateljstvo. St. 593 gab. Trst, 9. julija 1919. Uradni jezik. Vže z okupacijo Trsta po kraljevi vojski je bila uvedena pri uradih finančne uprave Julijske Benečije italijanska kot uradni jezik. Ta naredba se ne nanaša samo na rešitev aktov, temveč tudi na ustmeno obravnavanje s strankami, kakor tudi na medsebojno obveščanje uradnih funkcionarjev. Zato odredjam, da se v prostorih finančne uprave v Trstu rabi izključno le italijanski jezik ter pozivam vse tozadevne funkcionarje, da se strogo ravnajo po gori ukazanim. Dotični uradni in oddelčni predstojniki ravnateljstva so osebno odgovorni za rigorozno izvajanje te odredbe. V slučaju neobgljivosti naj se mi v nadaljnjem postopanju semkaj naznani. Vsem uradom finančne uprave ter oddelkom ravnateljstva v vednost in ravnanje, s povabilom, naj se potrebno ukrene, da se bo v tamošnjih uradnih prostorih tudi v medsebojnem obveščanju rabil izključno le italijanski jezik. — L. S. Dr. Morosini, s. r.

Književnost in umetnost.

Poziv vsemu učiteljstvu.

Šolski list.

Glasom sklepa delegacije Zaveze jugoslovanskega učiteljstva z dne 6. t. m. smo prevzeli podpisani uredništvo »Šolskega lista«, ki naj izhaja za dobo potrebe kot nadomestilo citanke za vsako šolsko stopnjo posebe po štirikrat — do petkrat na leto.

Na svojem sestanku 7. t. m. smo se razgovorili o vodilnih mislih in si razdelili delo, ki ga pa ne moremo uspešno vršiti brez sodelovanja celokupnega učiteljstva. Vsakdo — zlasti pa učitelji, oziroma učiteljska četne stopnje — naj prispeva za ta list po svoji najboljši moči s snovjo, ker le tako si ustvarimo podlago za vzorne citanke svojih narodnih šol.

List izide za vsako stopnjo na dveh tiskovnih polah velike osmerke (32 strani) z ovojem, na katerem bo čtivo aktualnega značaja, narodni reki, pregovori, kratkečasnice, naloge, uganke itd. Cena posameznemu izvodu bo 1 K, tako da bo imel vsak učeec koncem leta citankó v 4 listih za 4 K.

Uredništvo lista za nižjo stopnjo (2. in 3. šolsko leto), prevzame Ljudevit Černe j. okr. šolski nadzornik v Celju, za srednjo stopnjo (4. in 5. šolsko leto) Andrej Rapè, mestni učitelj v Ljubljani, za višjo stopnjo (6., 7. in 8. šolsko leto) pa Pavel Flerè, okr. šolski nadzornik v Ptuj. Enotno jezikovno uredništvo pa prevzame Engelbert Gangl, višji šolski nadzornik. Delo založi Učiteljska tiskarna v Ljubljani, ki ji naj blagovolijo pošiljati šolska vodstva naročila, da more oskrbeti približno potrebno naklado.

Snov 1. številke vsake teh stopenj bo obravnavala jesensko dobo leta, oziroma začetno dobo šolskega leta, snov 2. številke pa zimsko dobo itd.

Prosimo celokupno učiteljstvo, da vpošlje na podane naslove najpozeje tekóm 14 dni vzorne sestanke za 1. številko, ki bo na ta način lahko dotiskana v prvih

dneh meseca oktobra, kar naj blagovolijo šolska vodstva pri svojih naročilih upoštevati.

Drugo številko bo mogoče izdati že ob obletnici Jugoslavije za 1. december.

Na delo za narod!

V Ljubljani, 7. septembra 1919.

Pavel Flerè,
okr. šolski nadzornik
Ptuj.

Andrej Rapè,
mestni učitelj
Ljubljana.

Ljudevit Černe j,
okrajni šolski nadzornik
Celje.

Engelbert Gangl,
višji šolski nadzornik.

— **Slovenska šolska Matica.** Gg. poverjenike prosimo, da takoj začno zbirati članarino (10 kron) za leto 1919. Publikacije za l. 1919 bodo izšle o Božiču.

— **Kdor se želi učiti srbohrvaščine, italijanščine ali francoščine.** S prihodnjim šolskim letom nameravam oddelek svojega zavoda, ki goji študij modernih jezikov, razmeram primerno razširiti in obenem pričeti z izdajo praktičnih učnih pripomočkov. Uvažujoc dejstvo, da je v naši skupni jugoslovanski državi znanje srbohrvaščine velevažno in naj torej prodira v kar najširše sloje naroda, da je nadalje znanje laščine kot sosedščine tako iz gospodarskih kakor socialno kulturnih vzrokov vrlo pomembno, a znanje francoščine danes skoro neizogibno potrebno vsakemu inteligentu, sem se odločil, počenši s 1. oktobrom 1919 izdajati: Učne liste a) za srbohrvaščino, b) za italijanščino, c) za francoščino. Ti listi bodo vse-skozi strokovno moderno in praktično lahko umevno s pridodano slovensko raz-lago izdelani in tako tvorili velekoristno vzgojno in naobrazevalno oporo ukaželnim iz vseh slojev našega naroda. Sklenil sem tozadevne dogovore s profesorji-strokovnjaki, ki bodo listom vestni sotrudniki, ter se ne bode štedilo ne truda ne stroškov, da se izvrši začrtano vzgojno-kulturno nalogo na zahtevam časa primeren prvovrsten način. Vsak list bode izhajal tedensko, tiskan na 4 strani velike osmerke, od počenši 1. oktobra 1919 do vštrevši 31. julija 1920 ter se bode tako v Ljubljani kakor v pokrajinah dostavljai s pošto na dom. Celoletna naročnina znaša za vsak jezik 40 K. Vsak list bode prinašal poleg potrebne slovnice razlage metodično razvrščeno bogato gradivo pogovorov, spisnih in popisnih nastaykov, sestavkov in nalog in tvoril tako v celoti zaključno praktično slovnico delo na podlagi žive prakse vsakdanjega življenja. Da se pa omogoči vsakemu posamezniku čim smotrenejše, vspešnejše in lažje delo pod vedno pri-ročno lastno kontrolo, se bodo izdajale sporedno z listi k vsakemu listu tudi te-denske priloge. Priloge bodo izhajale te-densko na dveh straneh in bodo prinašale: 1. razrešila vseh nalog, podanih v učnih listih, 2. celo vrsto drugih in vsako-kratno gradivo lista se nanašajočih nalog in vaj ter njih celotne razrešitve. Od pri-loge do priloge bode torej dobival naroč-nik na dom naloge, vaje, strokovna vprašanja, zbirke besed, a v vsaki nadaljni prilogi tudi dobival tozadevna razrešila. Priporočam torej prav toplo vsakemu tudi naročilo priloge. Celoletna naročnina priloge znaša 20 K. Te priloge bodo tvorile bogato zbirko najraznovrstnejših vaj z razrešilnim ključem in se obenem z listi dostavljale na dom. V Ljubljani, meseca julija 1919. Josip Christof s. r., ravnatelj zasebnega učnega zavoda.

Polemika.

Odgovor tov. — H.

Jaz sem res ločil izpit v dva dela in sem še istega mnenja — kakor sem bil. Zakaj?

Znanje pedagogike v istem obsegu, kakor se je zahtevalo pri izpitu za meščanske šole — naj bi si pridobilo kar največ tudi ljudskošolskih učiteljev.

Tovariš, ki bi poleg mature in usposobljenostnega izpita, napravil še poseben izpit iz pedagogike — je gotovo upravičen, da je kot prosilec za eno ali drugo službo — postavljen na prvo mesto.

Če bi šolska oblast dovolila poseben izpit iz pedagogike, bi med učiteljstvom provzročila tekmovalstvo, ki bi rodilo obilo dobrega sadu.

In v družbo tekmovalcev bi prišli novi tovariši iz počitniškega tečaja in ta bi jih prisilila k duševnemu delu, k natančnejšemu opazovanju teoretičnih predpisov in praktični izvedbi.

Poleg tega bi tisti skromni šolniki, ki jih je mislil tov. Lapajne v svojem referatu, postali očitni in nam bi ne bilo težje ugibati, kje bomo našli okr. šol. voditelje, kakršnih rabimo.